

mint ezt eddig tisztán novellák és versek alapján módunkban volt megtenni. Ebből a szempontból örömmel üdvözöljük Falchbarth Ernő dr. cikkét is a felvidéki magyarság kulturális problémáiról. Ahol a problémákat ilyen világosan látják, ott nem kell aggódnunk, meg fogják találni a módját a megoldásuknak is. A szerkesztők a kötetet Rákóczi Ferenc emlékének ajánlották. f.

Regény- és elbeszélés-fordítások. (Stephenium.) 1. Anna Freiin von Krane: A jó Isten hegedőse. Csak nemrég fordult az egész keresztény világ figyelme az assisi csodálatos szent, a «jó Isten szegénykéje» felé, halálának 700 éves fordulója alkalmával. Így A. Fr. von Krane elbeszélése bizonyos aktualitást nyert, minthogy célja Szent Ferenc bűvös hatásának költői keretben való bemutatása. Gyöngédtelenség lenne, ha e műnek rideg esztétikai szempontok szerint mérnők meg értékét. Ám, ha úgy tekintjük, mint egyik késői fodrást azon hatalmas szellemi hullámnak, melyet Bernardone Francesco rendkívüli egyénisége hasított bele a XIII. század emberének lelkiségébe, akkor félre kell tennünk a köznapok embereinek lélektanát és logikáját, a költészeti realitás és irrealitás kánonját és csak azt tehetjük, hogy képzeletben a «jó Isten hegedősei» közé állva magunk is álmélkodva csüngünk e testbe öltözött csodán.

Mert mi történik ebben az elbeszélésben? Külső vonásokban valami hasonló a mi Abafi Olivérünk sorsához. Csak itt magasabb erkölcsi szintről indul el a hős és — természetesen — magasabbra is jut el, mint Abafi. Scifi Orlandóban minden tulajdonság megvan, mi a világ szemében egy lovagnak csak díszre válhatik: fiatalság, szépség, erő, bátorság, ügyesség, sőt könyörület a szegények iránt is. Ám hiányzik az isteni dolgoknak mindezek fölött való szeretete, a lelki alázat és a világi hiúságok megvetése. Pedig szíve bálvány, a földi alakba költözött Isotta angyal épen ezeket keresi benne. Messer Orlandónak tehát az Assisi hatása alatt be kell állnia a «jó Isten hegedősei» sorába, hogy Isotta szívét megnyerje. De ezt nem pusztán szerelmi érdekből teszi, hanem szent örömmel is. Így a vágya beteljesül. — Amint látszik, a történet igen egyszerű és a tekintélyes terjedelem mellett is (139 l.) minden különösebb bonyolalom nélkül megy végbe. Az el-

beszélés főértékét azokban a meleg és igazi költői lirizmussal megírt részekben látjuk, melyek Szent Ferenc bűvös hatását festik emberekre, állatokra és virágokra egyaránt. A fordító világos egyszerűséggel, minden sajátosabb stíluszálás nélkül végezte munkáját.

2. Paul Keller: Menekülés önmagunktól. Keller írói egyénisége két rokonszenves vonást mutat: tiszta humorával egészséges örömet, hazájának, szülőföldjének megható szeretetével pedig meleg érzelmeket fakaszt az olvasó szívében. A magyar olvasóközönség már ismeri a Hágár fiából. A Menekülés önmagunktól az író egyéniségének egyik alapvonását fejezi ki: a modern városi ideg-élet nem hoz boldogságot az embernek, ezt egyszerűbb, természetesebb környezetben, szabad levegőn, napsütésben és — legálább részben — testi munkában kell keresnünk: rousseau-i gondolat enyhébb és modernebb formában. Főhősével, az orvossal és Stefenzon amerikai nafta- és olajkirállyal megalapítattja a Ferien vom Ich nevezetű kedély- és ideggyógyító, valamint izomfejlesztő paraszt-telepet. Ám az orvos itt nem folyadékot, porokat és pilulákat ír a receptekre, hanem trágárhordást, krumplihámozást, fűkaszálast stb. Persze az előkelőbb «betegek» eleinte huzódoznak ettől az eredeti gyógyulási módszertől, de aztán annyira megszeretik, hogy sírva hagyják ott a telepet. Ez a sok tekintetben bizarr helyzet aztán kitünő alkalmat nyújt arra, hogy Keller derűs humora gazdagon bugyoghasson szét az egész intézet minden lakójára. Érdeklődésünket csak fokozza fordulatos mese-szövése és teljesen megnyer bennünket az a nemes alaphangulat, mely egy igen mélyen érző, meleg szívre mutat: segítsünk szenvedő embertársainkon! Ábrándkép az egész, de kellemesen hat. — A nagyjában helytálló fordításban helyel-közzel a kényes stílusérzékert sértő magyartalanságokat és pongyolaságot találunk. Ime néhány példa a számos közül: Tintoretto... sok középszerűt, sőt hanyagot létesített. (75. l.) Szembeültünk egymással és hatalmas füstfellegeket létesítettünk (246. l.) Igen jól veszi ki magát. (80. l.) Így néz ki a tehénistálló. (114. l.) Furcsa szörend: Jó doktor urunkat így megcsalni rongyos ezer talléért, melyet most Ignáctól, aki voltaképp Stefenzon volt, kap! (246. l.) stb.

3. Ludwig Ganghofer: Haymo. (Der Klosterjäger.) Ford. Matza Albert. Ahogy Keller Szilázia életét és vidékeit, úgy mutatja be Ganghofer a bajor hegyvidék népét és természeti szépségeit regényeiben és népdramáiban. Noha Ganghofer Németországban ma egyike a legolvasottabb íróknak (1920-ban halt meg), a magyar olvasóközönség eddig csak egy regényét (Rachele Scarpa) és egy hosszabb elbeszélését (A zarándokút) olvashatta magyarul. Annál nagyobb örömmel vehetjük most egyik legnagyobb regényének, a Klosterjäger-nek fordítását. Ganghofer ugyanis azok közé tartozik, akit nemcsak érdeklődéssel lehet olvasni, hanem lelki gazdagodással is. Sok van benne a mi Gárdonyinkból és Bársony Istvánunkból. Olyan mély léleklató, mint amaz és olyan természetrajongó, mint emez, Hősei ruházatban szegények, de lélekben annál gazdagabbak. Még abban is Gárdonyira emlékeztet, hogy Ganghofer is nagy szeretettel merült bele a középkori keresztény lelkület elemzésébe és épen a Klosterjäger egyes jelenetei mintha csak az Isten rabjai-ból lennének kivágva. — Haymo kolostori vadászna és a kis Gittlinek szerelmi története köré fonja az író e regényében mindazt a kíséző eseményt, korrajzi és tájképi detail-vonást, melyek aztán együttesen plasztikus realitással és mégis a költőiség bájos hamvával állítják elénk a XIV. századi délbajor életnek legjellegzetesebb szelét. Ganghoferban kétségkívül sok romantikus és szentimentális vonás van, de mindez oly őszintén és oly természetesen nyilatkozik meg, hogy sohasem válik mesterkéltté vagy emelyítővé. Haymo és Gittli sok szenvedését is bizonyára meg fogják könnyezni a gyengédebb szívű olvasók, de Istenem, nem boldog-e az, aki még a mai világban is tud sírni regényhősei sorsán? — Meg vagyunk győződve, hogy a Haymo újabb híveket fog szerezni Ganghofernek a magyar olvasóközönség táborában. — Matza nagy szeretettel és művészi gondnal mélyedt el a fordítás hálátlan munkájába. Élvezetes, színes nyelven, magyaros ízzel tolmácsolja Ganghofert; csak a népieskedésben megy itt-ott túl a kellő határon az olvasók nagyobb része előtt érthetetlen tájszavak használatával és az igeidők képzésében olvasunk néhány furcsaságot, mint például: velem majd fog lehetni beszélni (233. l.) stb. Bántó

továbbá az «ám» folytonos előfordulása, akár beleillik a mondatba, akár nem. Mindezek ellenére Matzától a fordítások terén még sok sikert várunk.

4. **Marion Crawford: Corleone.** A fordító megnevezése nélkül újabb kiadásban jelent meg Crawford-nak a kalandorregényekkel több vonásban rokonságot mutató szicíliai története. Főértéke (mint Crawford nagyszámú regényeinek általában) az érdekesítő meseszövevé. Külső események ügyes pergetésével, nem a lelki és érzelmi világ tüzetesebb és művészebb rajzával igyekezik hatni. Ezért inkább a dolgok felszínén mozog s keveset bibelődik a mögöttük elrejtett motívumokkal. A Corleone magában véve annyira valószínűtlen történetet mond el, hogy néha maga az író is kénytelen efféle megjegyzéseket tenni: ez bizony a XIX. század végén csak Sziciliában történhetett meg, ahol 200 évvel hátrább vannak az emberek a lelki kultúrában, mint talán bárhol Európában, sőt a «vad Nyugaton», Amerikában... Mindazáltal fejszóvalva olvasunk hercegi rangú fejlőkről, akik még saját testvéreiket is rövid úton küldik a másvilágra. Crawford sokáig élt Olaszországban, jobban ismerheti az ottani viszonyokat, mint mi, de abban mindenetre tévedett, hogy e regény rémes és véres históriáját a XX. század küszöbére teszi. Csak a condottiere-k «romantikus» korába kellett volna helyezni s mindjárt másképp festene az egész. E regény hőseinek nincs igazi, emberi problémájuk, nem szenvednek igazi szenvedést, sőt Saracinesca Orsino hercegnek épen az okoz gondot, hogy semmi gondja sincs, de mivel ő mégsem akar «beleragadni a hercegi hagyományok mézébe», hát elmegy Sziciliába és Crawford gondoskodik róla, hogy ott bőven legyen a leghajmeresztőbb kalandokban része. — E regény kétségkívül nagyon elűt az előbbi háromtól nemcsak írásművészi szempontból, hanem ponyvaszerű cselekvénye és kalandor-levegője tekintetében is.

A Szent István-Társulat derék kultúr munkát végzett, hogy az előbbi értékes alkotásokat — és mindennek előtt Ganghofer nagyszabású regényét — a magyar olvasóközönség elé tárta.

Gál János.

Nagy József: Gondolkodók. A filozófiai érdeklődésű olvasó bizonyosan nagy örömmel veszi kezébe e könyvet,